

SERSTOVA Í ØKSNAGERÐI

Serstova við góðum úrslitum

Øll hava tørv á strukturi og serliga børn við autismu. Tí mugu tey hava møguleika at ferðast ímillum tað meira kaotiska barnagarðsumhvørvið á vanligu stovunum og teirra egnu, lítlu stovu, har viðurskiftini eru skipað eftir teirra tørvi. Tí inklusjón snýr seg ikki bara um, at øll børnini skulu hava neyvt sama tilboð, sigur Anja Djurhuus, leiðari á Dagstovninum í Øksnagerði í Havn, sum hevur serstovu fyri børn við kontakt- og samskiftistrupulleikum

Ingolf S. Olsen

Tað var flytirokan á Dagstovninum í Øksnagerði í Havn beint fyri summarfrítíðina. Tey eldru børnini eru vorðin færri, meðan tey smæstu eru vorðin fleiri, so neyðugt hevur verið at broytt samansetingina av stovunum. Nú er ein barnagarðsstova í staðin fyri tær tvær, sum vóru frammanundan, og tann eina vøggustovan er í staðin vorðin til tvær.

Í sama viðfangi er serstovan fyri børn við kontakt- og samskiftistrupulleikum eisini flutt, men hóast júst børnini á hesi stovuni eru viðkvom fyri broytingum og óskipaðum viðurskiftum – teimum slepst ikki undan, tá flutt verður – so hava tey trý børnini, sum hava verið á stovuni, meðan flytingin er framd, tikið hurlivasan við rættum ryggi.

Ein sólskinssøga

Men eitt sindur av hurlivasa bilar heldur ikki eina stund, tá børnini á serstovuni annars hava tey skipaðu og struktueradu viðurskiftini, tey hava brúk fyri. Tað hava tey, og serstovan hevur verið ein sólskinssøga, síðani hon var latin upp í februar 2002, bara nakrar mánaðir eftir, at Dagstovnurin í Øksnagerði lat upp í september 2001.

Bæði starvsfólk og foreldur eru á einum máli um, at serstovan er eitt alneyðugt tilboð til børn við kontakt- og samskiftistrupulleikum, herundir børn við autismu.

Fýra dreingir hoyrdu til stovuna fyri summarfrítíðina, tá henda vitjanin varð gjørd. Ein teirra var

Anja Djurhuus, leiðari á Dagstovninum í Øksnagerði, er sjálv útbúgvin autismukonsulentur og er ikki í iva um, at skulu børn við kontakt- og samskiftistrupulleikum inkluderað í størri eindir, so er tað ein fortreyt, at tey hava faklig dugnalig starvsfólk rundan um seg og eitt umhvørvi, har børnini eisini hava møguleika at vera í smærri bólum. – Alt hetta krevur eina góða normering. Tað snýr seg um, at børnini sleppa at taka lut í teirra egna tempo og allatíðina hava møguleikan at velja eitt minni, væl skipað og strukturerað umhvørvið, sum tey kenna er teirra, sigur hon

farin í summarfrí, men eftir vóru triggir. Tveir teirra hava mest sannlíkt autismu, uttan at formliga diagnosan tó er staðfest, meðan tann triði hevur fingið staðfest autismu.

Men sama um diagnosan er staðfest ella ikki, so hava allir triggir grundleggjandi trupulleikar við at fella inn í størri bólkar – at vera sosialir á vanligan hátt saman við øðrum børnum – og teir hava tørv á skipaðum viðurskiftum. Og felags fyri teir triggjar er eisini, at teir hava ment seg munandi, síðani teir sluppu inn á serstovuna í Dagstovninum í Øksnagerði.

Egið val

- Teir hava trupult við at fungera í størri eindum alla tíðina, men tað merkir ikki,

at teimum als ikki dámar at vera ímillum nógv børn. Teir skulu bara altíð hava møguleikan at velja sjálvir, um teir vilja vera partur av eini størri eind ella vera meira fyri seg sjálvar, og tað hava teir her. Teir vita, at teir altíð kunnu sleppa inn á teirra egna stovu, har umstøðurnar eru skipaðar eftir teirra tørvi, og tí kunnu teir eisini vera saman við hinum, júst sum teimum lystir, sigur Anja Djurhuus, leiðari á Dagstovninum í Øksnagerði, ið sjálv, umframt útbúgving sum námsfrøðingur, eisini hevur útbúgving sum autismukonsulentur.

Inklusjón

Inklusjón er spjaldramerkið fyri námsfrøðini í Føroyum, og tað merkir í stuttum, at øll

børn – eisini tey við serligum tørvi – skulu takast við inn í heildina og felagsskapin, har tey eru, eitt nú í barnagørðunum, og at ongin má setast uttanfyri.

- Men tað merkir ikki, at børn við autismu ella øðrum kontakt- og samskiftistrupulleikum bara skulu potast inn í eina vanliga barnagarðsstovu, og vit so kunnu siga, at nú eru tey inkluderað. Tey verða hinvegin inkluderað, tá tey kunnu vera saman við nógvum børnum í størri eindum, men allatíðina eisini hava møguleikan at velja eitt minni, væl skipað og strukturerað umhvørvið, sum tey kenna er teirra.

- Tað siggja vit eisini hvønn dag her, at eitt barn við autismu fint kann vera

Fakta

Serstovan í Øksnagerði er fyri børn við kontakt- og samskiftistrupulleikum. Ofta hava børnini staðfesta autismu, ella illgruni er um, at tey hava autismu. Hagfrøðisliga eru trý av fýra børnum við autismu dreingir. Serfrøðingar ivast tó í, um talið er í samsvar við veruleikan, ella tað bert er torførari at staðfesta autismu hjá gentum. Serstovan í Øksnagerði livir væl upp til hagtølini. Fyri summarfrítíðina hoyrdu fýra børn til stovuna. Tey vóru øll dreingir. Eftir summarfrítíðina kemur so eitt barn afturat, og tað er eisini ein drongur. Stovan hevur rúm fyri 6-8 børnum. Børn við autismu og eisini onnur børn við kontakt- og samskiftistrupulleikum duga illa at samskifta á vanligan hátt við at tosa og lurta. Ofta hava tey lítið ella onki mál og skilja heldur ikki týðningin av at samskifta við orðum. Hinvegin hava tey ofta væl lættari við at samskifta visuelt, í myndum og litum. Tí er sonevnda boardmaker-skipanin, ið er eitt altjóða mynda-mál, eitt týðningarmikið samskiftisamboð á serstovuni. Við boardmaker verða myndir og litir nýtt at greiða barninum frá øllum, ið henda skal.

sama leisti sum okkara serstova. Nú gongur tað fint hjá dronginum, og hann lærir eisini betri nú, sigur Anja Djurhuus.

Gongur báðar vegir

Serstovan er ikki bert mennandi fyri børnini við kontakt- og samskiftistrupulleikum. Eisini børnini á hinum stovunum fáa góðan førning av, at ein serstova er á Dagstovninum í Øksnagerði.

- Børnini læra at góðtaka børn, ið kanska ikki eru heilt sum tey. Hetta eru vit eisini tilvitað um at læra tey, og á Altjóða Autismudegnum í ár gjørdur vit eisini nógv burtur úr at greiða børnunum á barnagarðsstovunum frá, hvat autisma er, og hvønn tørv børn við autismu hava í mun til onnur børn.

- Tey læra, at tað ikki er nakað ónormalt í, at onkur er øðrvísið, og gyltu regluna, vit ganga eftir her, at "ongin er øðrvísið, men øll eru ymisk", sigur Anja Djurhuus.

At børnini veruliga taka hetta til sín, hevur hon eina góða søgu um.

- Eitt foreldur at einum drongi segði frá, at tey høvdu verið onkunstaðni, og ein javnaldri at dronginum var við. Hesin undrast við stórum orðum á eitt barn, ið ikki var heilt sum hini, men tá sigur drongurin, ið gekk her, at tað var onki at tosa um, tí "hann hevur jú bara eitt brek". Vit fegnast altíð um so vorðnar søgur, ið vísa, at øll børnini fáa okkurt burtúr, sigur Anja Djurhuus.

saman við øllum hinum børnunum inni á teirra stovu og spæla í styttri ella longri løtur, men verður gangurin ov nógvur ella tey á annan hátt verða sinniliga órógvad, so sleppa tey altíð inn á teirra egna stovu og kunnu vera har í friði. Tað snýr seg um, at tey sleppa at taka lut í teirra egna tempo, sigur Anja Djurhuus.

Hon vísir á, at loysnin eisini kann brúkast í skúlnum.

- Eitt barn, ið hevði verið á okkara serstovu og hevði ment seg nógv, fór í ein vanligan flokk, tá hann fór í skúla. Tað vísti seg, at hann steðgaði upp og fyri tað mesta helt seg uttanfyri flokshølið, tí hann orkaði ikki gangin. So gjørdi Hoyvíkar Skúli ein flokk eftir